

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут філології
Кафедра китайської, корейської та японської філології

**Програма курсу
«Актуальні проблеми сучасного вітчизняного
сходознавства»**

для аспірантів 2-3 років навчання.
Спеціальність 10.02.13 – *«мови народів Азії, Африки, аборигенних народів
Америци та Австралії (китайська, корейська та японська мови)»*,
та спеціальність 10.01.04 - *«література зарубіжних країн (Китаю, Кореї та
Японії)»*.

Укладач: доц. Ісаєва Н.С.

Затверджено
на засіданні кафедри
китайської, корейської та
японської філології
протокол № 6
від «13» 02» 2013р.

Затверджено
Вченою Радою Інституту філології
протокол № 8
«26» 03» 2013р.

Київ 2013

Вступ

Дисципліна “Актуальні проблеми сучасного вітчизняного сходознавства” пропонується для аспірантів 2-3 року навчання за спеціальностями 10.02.13 – «мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії (китайська, корейська та японська мови)» та 10.01.04 - «література зарубіжних країн (Китаю, Кореї та Японії)» і викладається у I семестрі в обсязі 36 год., з них лекцій 22 год., семінарських занять 14 год.,

Мета навчальної дисципліни “Актуальні проблеми сучасного вітчизняного сходознавства” – ознайомлення з особливостями розвитку вітчизняного сходознавства (в аспекті вивчення китайської, корейської та японської мов та літератур) протягом останніх 20-ти років. Увага приділяється науковій інтерпретації проблем у відповідних галузях на основі захищених до сьогодні дисертаційних досліджень за спеціальностями 10.02.13 та 10.01.04 в Україні, а також в Росії. На основі зазначеного матеріалу сформульоване основне коло проблем, що є предметом активного наукового осмислення, а також методологічних підходів, широко використовуваних в сучасній філологічній науці. Основне **завдання**, пов’язане з освоєнням прийомів і методів дослідження мовного та літературного матеріалу, виявлення важливих компонентів роботи над дисертаційним дослідженням, яка включає чітке визначення основної проблеми, ступінь її актуальності в контексті існуючих наукових робіт, визначення завдань для успішного виконання поставленої мети, урахування сильних сторін і прорахунків попередніх наукових розробок.

Предмет навчальної дисципліни “Актуальні проблеми сучасного вітчизняного сходознавства” включає конкретні теорії, розроблені вітчизняними та російськими сходознавцями, методи їх представлення, ступінь доказовості, мотивація залучення тих чи інших наукових методів, тощо.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

I СЕМЕСТР

№ теми	Назва теми	Кількість годин			
		Лекції	Семінарські заняття	Сам ост. робота	Модульні роботи
1.	Тема 1. Проблеми наукового освітлення в галузі китаїстики, кореїстики, японістики в сучасній системі філологічних знань (Мовознавство та літературознавство).	4			
2.	Тема 2. Проблематика сучасних китаєзнавчих лінгвістичних досліджень: новітні концепції та підходи (на матеріалі окремих дисертаційних досліджень).	2	2		
3.	Тема 3. Проблематика сучасних японознавчих лінгвістичних досліджень: новітні концепції та підходи (на матеріалі окремих дисертаційних досліджень).	2	2		
4.	Тема 4. Проблематика сучасних корезнавчих лінгвістичних досліджень: новітні концепції та підходи (на матеріалі окремих дисертаційних досліджень).	2	2		
5.	Тема 5. Основні проблеми в дослідженнях китайської літератури (на матеріалі окремих дисертаційних досліджень).	4	4		
6.	Тема 6. Проблематика досліджень японської літератури (на матеріалі окремих дисертаційних робіт).	2	2		

7.	Тема 7. Проблематика досліджень корейської літератури (на матеріалі окремих дисертаційних робіт).	2	2		
8.	Тема 8. Сучасні методичні підходи до вивчення мов та літератур країн Східної Азії (Китаю, Кореї та Японії).	4			
<i>Всього:</i>		<i>36 год.</i>			

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Проблеми наукового освітлення в галузі китаїстики, корейстики, японістики в сучасній системі філологічних знань.

Мовознавство.

Актуальні проблеми дослідження китайської, корейської та японської мов у дисертаційних дослідженнях. **Спеціалізація** «мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії (китайська, корейська та японська мови)»: 1) *фонетика та фонологія* (комунікативні та емоційні інтонації, сегментна і просодична структура слова; просодичні шаблони еліптичних конструкцій; 2) *лексикологія та семасіологія*: семантика кольоропозначень та їх національно-культурна специфіка, нові тенденції в розвитку лексики (буквенні слова як прояв інтеграції з елементами іншої типології), репрезентація культурних кодів у фразеологічному фонді мови (н-д, код тілесності), антропологізм фразеологічної семантики, лексичні запозичення, особливості термінології (окремо взятих галузей); імперативна семантика та способи її вираження, лексичний склад сучасної мови в аспекті специфіки функціонування, оноματοпоетична лексика; міжмовні відповідники; 3) *синтаксис та граматики*: філологічна традиція (н-д, взаємодія тексту та коментарів), семантика та прагматика речень, граматичні особливості мови різних періодів історичного розвитку; граматична та смислова структура частин мови; 4) *стилістика*: особливості мови у текстах різного функціонального призначення (ділова комунікація, белетристика, засоби СМІ, реклама тощо); 5) *когнітивний аспект*: структурно-семантичний аналіз ієрогліфів, відтворення національної картини світу в лексичному фонді мови; гендерний аспект мовної комунікації.

Спеціалізація «порівняльно-історичне, типологічне та зіставне мовознавство»: 1) функціонування власних в аспекті білінгвізму, лінгвокультурний аспект фразеологізмів в порівняльному зрізі (кит.-рос.), зіставний аспект рекламних текстів (кит.-рос.); лінгвопрагматичні аспекти категорії ввічливості (кит.-англ.), сотеріологічна концептосфера людини (рос.-кит.), фразотворчий потенціал зоонімічної лексики (рос.-кит.), рівні (абстрактний, образно-асоціативний, гендерний) кольоронайменування (кит.-англ.); концепт «подорож» в китайській і російській лінгвокультурах; поліфункціонування слова як лексикографічна проблема (кит.-рос.), семантика найменувань чисел (кит. – рос.), специфіка реалізації гендерного фактору в перекладах (япон.), порівняльний аналіз прийменників і післялогів в часопросторовій репрезентації (кор. – рос. – англ.).

Спеціалізація «теорія мови»: емблематична характеристика лінгвокультурного типу «китайський лікар», способи забезпечення зв'язності тексту в структурно-семантичному аспекті, метафорична інтерпретація концепту «мова»; концептосфера кольору; реконструкція мовної картини світу на основі давніх лексикографічних джерел, моделювання семіотичного простору ідіоматичного знака, когнітивні основи виділення тематичних груп (назви птахів у кит. мові) специфіка побудови синтаксичних конструкцій і мовах ізолюючого типу, експериментальні дослідження звукосимволізму на матеріалі різноструктурних мов, фразеологізми в системно-структурному та антропоцентричному аспектах, концептуалізація понять «мова» і «рідна мова» в мовній картині світу, перцептивний аспект фонетичної інтерференції (рос. – япон.), відображення суспільно-політичних змін в лексичному фонді (кор. – рос.).

Літературознавство.

Актуальні проблеми дослідження китайської, корейської та японської мов у дисертаційних дослідженнях. **Спеціалізація «література зарубіжних країн (Китаю, Кореї та Японії)»:** 1) *класичний період:* релігійно-філософська основа та засоби художньої виразності в «Баоцзюані про Мулань» (ст.), образно-символічний світ поезії Се Тяо (V ст.), художні концепти, проблеми творчості, генеза та функціонування художніх образів у поезії доби Тан (VII-X ст.), жанрові особливості наносі «Лютня» Гао Міна (XIV ст.), творчість китайського поета XVII ст. У Вейє; антологія традиційної корейської поезії «Пісні великого спокою при південному вітрі»; уявлення про освіту і вченість в корейській літературі періоду Чосон (1392-1910 рр.); «нотатки без назви» і літературний дискурс в середньовічній Японії); відображення та інтерпретація буддійських концепцій у ранній *хейянській* літературі («Повість про Гендзі»); становлення і розвиток жанру Ута-Моногатарі в японській літературі IX – X ст.; «Ісе моногатарі» як пам'ятка японської релігійно-філософської культури доби Хейан; 2) *новітній та сучасний період:* творчість Лао Ше в контексті становлення китайської *розмовної драми*, художньо-естетичний феномен поезії «4 травня» (20-30 рр. XX ст.), сучасна китайська поезія, 1980-ті рр. – поч. XXI ст. (Гу Чен, Шу Тін, Гуй Цзи), сучасна китайська реалістична проза (Фен Цзицай, Ван Аньї, Ван Мен, Шен Цуньвень, Чжан Сяньлян), тенденції модернізму у творчості китайських письменників 1980-х рр., постмодернізм в сучасній прозі Китаю, корейська проза 20-30 рр. XX ст., становлення сучасних форм корейської поезії (перша чверть XX ст.); японський неоромантизм (к. XIX – поч. XX ст.); творчість Серідзави Кодзіро; японська романтична поезія (Єсано Акіко); творчість Юкіо Місіми та європейське уявлення про красу.

Спеціалізація «порівняльне літературознавство»: рецепція української літератури в Китаї; жанрово-тематична парадигма паломницької прози в китайській та європейських літературах XVI- XVIII ст.; поетика пейзажу в російській та китайській прозі першої третини XX ст.; «Китайська подорож» О.Сєдакової у контексті діалогу традиційних культур; лематизація культурних впливів у творчості Френка Чіна; творча спадщина О.Пушкіна в Китаї; флористичні образи в російській та китайській поезії першої третини XX ст.; проблеми щастя/нещастя у творах Людмили Петрушевської та Чи Лі; его-белетристика як жанр (на матеріалі японської та української прози); художня модифікація культу предків в українському та японському фольклорі; поезія М.Гумільова в Кореї.

Тема 2. Проблематика сучасних китаєзнавчих лінгвістичних досліджень: новітні концепції та підходи (на матеріалі окремих дисертаційних досліджень).

Фонетика та фонологія. *Є.В. Гобова «Просодичні шаблони еліптичних конструкцій в китайській мові (фонологічні особливості безсполучникового зв'язку)».* Актуальність: розпізнання і синтезування спонтанного мовлення, вирішення якого уможливорює корекцію електронних засобів перекладу; осмислення можливості виявлення принципів перетворення фонологічних компонентів сучасної китайської мови як основи уточнення існуючих уявлень про природу та функції тонів, інтонації та ритму. Завдання: аналіз функцій просодичного рівня безсполучникових речень за допомогою методів метричної та авто сегментної фонології; встановлення закономірностей фонологічних змін в залежності від інтенціональності вислову; класифікація просодичних шаблонів складних речень з безсполучниковим зв'язком у сучасному китайському розмовному мовленні.

Лексикологія та фразеологія.

В.О.Богушевська «Семантика кольоропозначень в китайській мові (універсальне і національне)» . Актуальність: система базових колоративів СКМ вивчена не повною мірою і відноситься авторами теорії універсалізму до проблемних випадків: не укладено точного переліку основних колоративів СКМ, відсутній комплексний підхід з позицій всіх існуючих методик з вивчення колоративів. Завдання: розгляд фізіології сприйняття і позначення кольору, порівняння сучасних наукових моделей змішування кольорів з давньокитайською філософською теорією «п'яти кольорів», виявлення основних напрямів і підходів до вивчення семантики термінів на позначення кольору, встановлення якісних і

кількісних змін системи базових одиниць колоративної лексики в діяхронії; вивчення факторів, що вплинули на формування уявлення поняття «колір» китайським етносом, визначення основних шляхів виникнення термінів-колоративів у СКМ, виявити відповідності й відмінності з теорією семантичних примітивів А.Вежбицької та теорією універсалізму Берліна-Кея.

Го Сінь «Тілесний код в китайській фразеології та його російський відповідник». Актуальність. Тілесний код у фразеології є ключем до відкриття коду культури, він демонструє своєрідність мови, що увібрала національні традиції розуміння і осмислення явищ дійсності. Існує необхідність вичерпного опису вказаного мовного матеріалу і подання його в порівняльному аспекті (з рос. мовою). Завдання: визначення семантико-тематичних груп за критерієм метафори та метонімії китайських та російських тілесних фразеологізмів; розгляд характеристики тілесних кодів; виявлення мовної семантичної ланки між фізичною мотивацією та самою метафорою в соматичній фразеології китайської та російської мови.

О.М. Шевченко «Сучасне ділове китайське мовлення: фразеологічний аспект». Актуальність: питання можливостей і шляхів взаємного розуміння в процесі ділового спілкування; на сучасному т.з. «пост-етнічному» етапі розвитку світової спільноти проблема взаєморозуміння між представниками різних регіонів (у цьому разі Заходу і Сходу) не зводиться лише до необхідності опанування мовою ділового партнера та відповідною екстралінгвістичною інформативною базою, але й передбачає заглиблення у процеси мовної та культурної інтерференції, в межах якої продукуються нові комунікативні коди. Завдання: синтез дефініцій та характерних особливостей офіційно-ділового стилю в дослідженнях представників різних лінгвістичних шкіл; аналіз конкретних репрезентантів лінгвокультурного коду в арсеналі китайського фразеологічного фонду ділової комунікації, представлення системи критеріїв виділення фразеологізмів з-поміж інших усталених виразів офіційного спілкування, а також класифікація фразеологічних одиниць китайського офіційно-ділового спілкування на основі комплексного аналізу усних текстів та письмової документації відповідного стилю; аналіз смислової реалізації культурних кодів «кольору» і «обличчя» у китайській діловій фразеології.

Тема 3. Проблематика сучасних японознавчих лінгвістичних досліджень: новітні концепції та підходи (на матеріалі окремих дисертаційних досліджень).

Лексикологія та фразеологія.

М.В.Якименко «Вираження картини світу в лексиці японської мови».

Актуальність: зростає популярність японських товарів, предметів мистецтва, поетичних творів, отже існує потреба глибшого вивчення ментальності, культурних традицій, побуту і звичаїв, світоглядних уявлень японців та відображення їх у японській мові. Завдання: розгляд теоретичних засад мовних фіксацій світоглядних та культурних стереотипів, з'ясування релігійно-філософського та культурологічного контексту функціонування світоглядно навантаженої японської лексики; визначення ролі не питомо японських елементів японської мови у вираженні концептів картини світу; аналіз відбиття особливостей лексичної фіксації японської мовної картини світу в українських лексикографічних джерелах, навчальних матеріалах, художній літературі; порівняння функціонування лексичних японізмів, як виразників специфіки картини світу російсько- та англійськомовних текстах різних стилів.

О.В. Забуранна «Антропоцентризм фразеологічної семантики (на матеріалі фразеологічних одиниць української, перської, японської мов зі значенням відносного часу)». Актуальність: ставиться питання про антропоцентризм фразеологічних одиниць не спрямованих на позначення світу людини; перспективним є уведення в систему семантичного аналізу поняття суб'єкта (суб'єкт сприйняття + суб'єкт концептуалізації) і включення людини у семантичну дефініцію мовних одиниць на позначення "об'єктивних" понять; вартими особливої уваги можна вважати питання, що торкаються впливу антропоцентризму на побудову вербальних концептуальних моделей у неспоріднених або віддалених мовах; а також ступеня антропоцентричності та його впливу на функціонування мовних одиниць. Завдання: відмежування антропоцентризму від інших понять у сфері дії людського чинника; з'ясування природи антропоцентризму у ФО на позначення об'єктивних категорій; встановлення антропоцентрично зумовлені риси фразеологічного значення; побудова такої моделі аналізу фразеологічного значення, у центрі якої стоїть суб'єкт; виділення в моделі рівнів, у яких суб'єкт здійснює операції різного типу (когнітивні, асоціативні, прагматичні); на виділених рівнях конкретизування постаті суб'єкта; укладання ідеографічної схеми фразеологічного вираження відносного часу на матеріалі української, перської та японської мов та порівняння її наповнення у кожній мові; виявлення спільних та відмінних моделей фразеологічної концептуалізації відносного часу у досліджуваних мовах; встановлення, якою мірою ступінь антропоцентричності впливає на входження ФО у висловлювання.

Тема 4. Проблематика сучасних корезнавчих лінгвістичних досліджень: новітні концепції та підходи (на матеріалі окремих дисертаційних досліджень).

Граматики.

Ю.Д.Скрипник «Комунікативна категорія ввічливості в корейській мові»

Актуальність: проблема адекватного вживання мовленнєвих форм категорії ввічливості, як і питання, пов'язані з визначенням нормативності використання того чи іншого рівня ввічливості в різних комунікативних ситуаціях, посідають чільне місце у функціональній граматиці корейської мови, що пов'язано з обов'язковим орієнтуванням корейських мовців на соціально-особистісні відносини. Завдання: аналіз функціонування категорії ввічливості корейської мови як компонента процесу комунікації; опис вербальних засобів вираження шанобливого ставлення, що належать до категорії ввічливості сучасної корейської мови; створення структурної класифікації форм за рівнями ввічливості з урахуванням поглядів вітчизняних і зарубіжних мовознавців, а також власних досліджень та узагальнень; характеристика особливостей форм категорії ввічливості; проведення соціолінгвістичного аналізу вживання рівнів і відповідних їм форм з погляду їхньої залежності від сфери спілкування, комунікативних ситуацій та соціально-комунікативних ролей співрозмовників; опис невербальних засобів вираження ввічливості в сучасній корейській мові.

В.В.Анікіна «Зародження і становлення лінгвістичної традиції в Кореї (на матеріалі еволюції вчень про частини мови)». Актуальність: недостатнє висвітлення історіографічних питань проблематики частин мови, важливість дослідження і узагальнення історії лінгвістичних вчень; необхідність розгляду становлення граматичної термінології, пов'язаної з категоріями частин мови і окремими класами слів мови, що не мають глибокої і усталеної історії наукового опису. Завдання: аналіз і узагальнення історії вчення про частини мови в корейській граматиці в період зародження і становлення; визначення лінгво-філософських ідей, що вплинули на становлення вчення про частини мови; дослідження принципів (семантичних, морфологічних, синтаксичних), що лежать в основі поділу слів на частини мови; визначення співвідношення універсальних та ідіоматичних рис у вченнях європейських та корейських лінгвістів вказаного періоду; розгляд питань опису корейських граматик початку ХХ ст. з позиції аналітичного і синтетичного підходів, трансформаційно-породжуючої граматики.

Тема 5. Основні проблеми в дослідженнях китайської літератури (на матеріалі окремих дисертаційних досліджень).

Класичний період.

Я.В. Шекера «Гене́за та функціонування художніх образів у китайській поезії доби Тан (VII-X ст.)». Актуальність: Танська доба китайської літератури позначена передусім бурхливим розвитком поетичних жанрів. Важливо простежити джерела художньої образності танської поезії, її розвиток у літературі дотанського періоду, розкрити глибину й своєрідність образів, пов'язану з ментальністю і первісним мисленням китайців, та відбити їхню специфіку. Дослідження найдавніших художніх образів китайської поезії зумовлює ретельний перегляд їх традиційного трактування китайськими та іноземними синологами, яке часто здійснювалось під тиском ортодоксальних догм і панівної ідеології. Завдання: розкриття глибинного значення низки образів танської поезії, відстеження їх функціонування й генезу в поетичній традиції Китаю з часу зародження поезії і до доби Тан включно у контексті сучасних наукових розробок стосовно сутності художнього образу та еволюції образного мислення; вивчення феномена поетичної образності у зв'язку зі світоглядом і космогонічними уявленнями давніх китайців; аналіз багатопланової поетичної образності у площині народної та авторської поезії; визначення ролі літературно-художнього образу як такого у мисленні й віршотворенні давніх китайців; з'ясування специфіки суто китайського розуміння й творення образу, пов'язану з найдавнішими космогонічними уявленнями, способом буття тощо; виявлення спільних й відмінних особливостей образотворення в поезії дотанського і танського періодів; порівняння фольклорних (традиційних) та авторських (запозичених з народної творчості або ж трансформованих) художніх образів з метою підкреслення традиційності китайської поезії та визначення специфіки творення нових образів; розгляд особливостей функціонування даоських і буддиських (чанських) образів танської поезії; оприявлення зв'язку окремих художніх образів найдавнішої доби («Книга пісень», ханські юефу, творчість Гао Юань-міна тощо) з образною системою танської поезії; на конкретних прикладах виявлення специфіки низки найбільш поширених образів та їх варіацій у танській пейзажній ліриці.

Д.І. Маяцький «Знаменита п'єса в жанрі наносі «Піна цзі» («Лютня») Гао Міна: XIV ст.». Актуальність: Гао Мін створив принципово нову південну п'єсу, яка за формою, стилем, ідейним змістом, художніми засобами, виділяється з-поміж інших творів цього жанру. Пєса сприяла відродженню цікавості до жанру інших літературоів. Використовуючи і розвиваючи ідеї Гао Міна, вони створювали нові п'єси, що отримали назву *чуаньці* (传奇) і посіли вагоме місце в

китайській драматургії другої пол. XIV – поч. XVII ст. За «Піпа цзі» закріпилося звання «родоначальниці південних п'єс». Цікавість до творчості Гао Міна зростає (у 2005 році з нагоди 700-ліття з дня народження Гао Міна у місті Жуянь провінції Чжецзян була проведена наукова конференція). Отже вивчення «Піпа цзі» залишається актуальним. Завдання: опис життя і творчості Гао Міна в контексті історичної доби та літературної епохи, дослідження історії виникнення і розвитку сюжету п'єси «Піпа цзі», визначення його авторських особливостей у п'єсі, вивчення ідейного змісту п'єси Гао Міна, визначення його зв'язку з іншими творами драматурга, а також обумовленість його характеру морально-етичними та естетичними установками доби і самого драматурга, розгляд структури «Піпа цзі», аналіз тексту п'єси, характеристика основних прийомів і лексичних засобів вираження в художній мові письменника.

Новітній період.

К.Г.Мурашев «Художньо-естетичний феномен поезії «4 травня» в китайській літературі початку ХХ ст.». Актуальність дослідження зумовлена відсутністю узагальнюючих праць, що розкривають художньо-естетичний феномен китайської літератури – поезію “4 травня”. Синтезувавши надбання попередніх епох, вона збагатила китайську літературу новими темами, виражальними засобами. Поезія “4 травня” стала першою сторінкою в історії нової китайської літератури. Тому важливо дослідити основу, ґрунт, на якому виникла і розвивалася поезія нового типу. Вивчення процесів, що супроводжують постання поезії “4 травня”, підґрунтя, на якому вона з'явилася, є важливими в осмисленні китайської літератури початку ХХ ст., творчості окремих її представників. Дослідження пропонує нове, сучасне прочитання творів багатьох авторів. Завдання: розкриття художньо-естетичного феномену поезії “4 травня”; показ зв'язку поезії “4 травня” із класичними здобутками; узагальнення еволюції традиційних форм у поезії означеного періоду; показ проявлення нових якостей поезії у творчості окремих авторів; визначення особливостей філософської та пейзажної лірики поезії “4 травня”.

О.С.Воробей «Творчість Лао Ше і китайська розмовна драма першої половини ХХ ст.». Актуальність дослідження зумовлена тим, що довгий час китайська розмовна драма вважалася прямим наслідуванням західноєвропейської реалістичної драми, всі внутрішньо-літературні чинники нівелювались і цей жанр не розглядався з позицій синтезу двох театральних систем: китайської традиційної та європейської. Соціально-політичні зміни першої половини ХХ ст. в Китаї спричинили певні зрушення в літературному процесі, проте внутрішньо-літературні фактори завжди тяжіли до традиційного, що позначилося на наслідуванні традицій у розвитку нових жанрів першої половини ХХ ст. Таким

чином актуальність дослідження полягає у виокремленні традиційних та запозичених елементів у жанрі китайської *розмовної драми*. Завдання: систематизація фактичного матеріалу та окреслення етапів розвитку китайської драматургії першої половини ХХ ст.; показ еволюції жанру *розмовної драми* та виявити його особливості; вияв сутності аутентичного компонента в новому жанрі; розгляд нових рис *розмовної драми* у творчості знакових драматургів першої половини ХХ ст.; простеження характерних ознак *епізованої драми* Лао Ше як нового жанрового різновиду *розмовної драми*; на прикладі творчості Лао Ше демонстрація зв'язку *епізованої драми* з китайською традицією; показ особливостей *епізованої драми* Лао Ше та її перегук із європейською.

Сучасний період.

О.О.Бодосва «Художня своєрідність творчості Гу Чена (1956-1993)». Актуальність зумовлена значним впливом поезії розглядуваного періоду як переломного періоду в історії літератури Китаю ХХ ст. на подальший розвиток сучасної поезії. Метаморфози, які пережила китайська поезія в 70-80-ті рр. ХХ ст., не проаналізовані в межах академічного літературознавства. Синтез китайської національної поезії і поетичних форм Заходу (символізм, сюрреалізм, імажизм, футуризм) являють собою унікальне явище. Поетична творчість Гу Чена, що втілює пуховні пошуки покоління, становлення якого відбувалося за часів «культурної революції», тим більш унікальне, що поетичний спадок автора стоїть осторонь від інших представників «туманної поезії». Дослідження творчості Гу Чена проливає світло на культурні й літературні процеси, що відбувалися в останню чверть ХХ ст. в Китаї. Творчість Гу Чена є межею переходу від масової, політично орієнтованої поетичної традиції до нового відкритого шляху, зорієнтованого на проблеми внутрішнього світу людини, стосунків людини із зовнішнім світом тощо. Завдання: виділення й характеристика основних періодів життя поета, визначення значущості природи в контексті вивчення процесу становлення Гу Чена в ранній період життя «Природній Я», відстеження розвитку дихотомії реальності й вигадки в контексті другого періоду життя «Культурний Я», визначення емоційно-сміслового забарвлення поезії та світоглядної позиції поета, що склалася у третій період життя «Безцільний Я».

Л.О. Завідовська «Постмодернізм у сучасній прозі Китаю». Актуальність: характеристика складної «багатопольярної» ситуації, що склалася в китайській літературі до кінці 90-х рр. ХХ ст. є проблемою, що потребує осмислення. Існує необхідність аналізу малодослідженої творчості авторів, які активно заявили про себе з кінця 80-х рр. Для розгляду постмодернізму в Китаї необхідно правильно виявити пропозицію запозичень із заходу і явищ постмодерністського характеру, що мають національне коріння, якщо такі існують. Постмодернізм виступає для

китайської літературної думки як новий термін, що узагальнює певні змістові та формальні особливості прози вказаного періоду. Завдання: склання найбільш повного уявлення про стан літератури, періоду кінця 80х – 90х рр. та її оцінку критикою, охарактеризувати специфіку адаптації теорій та літературної практики західного постмодернізму в Китаї початку 80х рр., аналіз становища літератури в межах її взаємодії з масовою культурою і попередньою традицією (реалізм, традиційна естетика), виявлення специфічних рис творчості авторів вказаного періоду, які можна співвіднести з ознаками модернізму та постмодернізму.

Порівняльне літературознавство.

У Хао «Поетика пейзажу в російській і китайській прозі першої третини ХХ століття (на матеріалі творів А.П.Чехова, І.О.Буніна, Лао Ше і Ба Цзіня)». Актуальність: літературна компаративістика дає можливість не тільки проаналізувати особливості та форми міжлітературного процесу, але й шляхом зіставного аналізу художніх творів, написаних у руслі різних літературних і культурних традицій, порівняти різні картини світу, філософські та художні системи. Це зумовило актуальність проведеного дослідження, оскільки не було виявлено робіт, присвячених зіставленню поетики російської та китайської літератури. Між тим, зіставлення таких різних за своєю культурною спадщиною, національною специфікою і, як наслідок, філософією світосприймання літератур – російської та китайської, – є дуже цікавим, тому що їхні ідейно-художні устремління подібні, у процесі розвитку відбувалося їхнє взаємозбагачення. Художні й філософські узагальнення однієї літератури були базою для нового етапу чи пошуку нових форм розвитку іншої. Тому таке зіставлення необхідне для більш глибокого розуміння особливостей літературних процесів обох країн. Завдання: на основі літературних джерел аналіз символіки пейзажних образів і засобів зображення картин природи; виявлення авторської позиції стосовно зображуваного, а також порівняння художніх й функціональних особливостей описів природи в російській та китайській літературі першої третини ХХ століття; шляхом порівняння ментальних просторів російських і китайських письменників, а також характерних для них особливостей філософії пейзажу порівняння російської й китайської національної картини світу; на основі порівняння художніх систем російських і китайських письменників зазначеного періоду зіставлення особливостей літературних процесів обох країн.

В.В.Селігей «Тематизація транс культурних впливів у творчості Френка Чіна». Актуальність зумовлена доцільністю вивчення транс культурних впливів у творчості Ф.Чіна, а також необхідністю подальшої розробки теоретичних проблем, що пов'язані з осмисленням процесів транс культури як феномена епохи глобалізації. На сучасному етапі сино-американська та сино-європейська складова

літературного процесу належать до найменш вивчених проблем з точки зору компаративістики, а їхнє дослідження має пошуковий характер. Завдання: розгляд нових підходів до вивчення творчості сино-американських письменників США в контексті нових завдань літературної компаративістики, критичне осмислення методологічних підходів до опису предмета дослідження, що пов'язані з новими відкриттями в галузі вивчення транскультури, процесів транскультуризації, а також розгляд першоджерел концептів, в яких осмислюється транс культурна дійсність та її художня рецепція, виявлення дискусійних аспектів вивчення творчості Ф.Чіна у контексті літератури США кінця ХХ ст., аналіз лематизації у п'єсах Чіна «Чінамен із курника» та «Рік Дракона» варіантів протистояння стереотипу «assimilated sell-out» і творення нового героя - «чінамен»; висвітлення механізму транскультурних впливів у романах Ф.Чіна «Дональд Дак» та «Хайвей Ганга Діна», діалогічну інтеракцію з китайською, сино-американською та євро-американською літературами; аналіз особливостей рецепції Ф.Чіном у романі «Хайвей Ганга Діна» давньокитайського трактату «Тридцять шість стратагем» в аспекті нового розуміння письменником універсальності завдань мистецтва.

Тема 6. Проблематика досліджень японської літератури (на матеріалі окремих дисертаційних робіт).

Ю.В. Осадча «Его-белетристика як жанр: питання поетики (на матеріалі японської та української прози)»(2006). Актуальність: незважаючи на широкий спектр історико-літературних і теоретичних студій з жанрології та поетики модерністського роману, а також робіт, присвячених проблематиці психологічної, автобіографічної та сповідальної літератури, в українському літературознавстві немає досліджень его-белетристики як жанру, не згадується й сам термін “его-белетристика”. Проте актуальність і своєрідна унікальність цього літературного феномена постійно привертають до себе увагу зарубіжних авторів, зокрема К.Каратані, Дж.Фудзії, Е.Фаулера, Ч.Іноуе, І.Хідзія, Т.Судзукі, М.Мелановіча та інших. Завдання: визначення на загальнотеоретичному рівні типологічних ознак его-белетристики, “внутрішньої міри” жанру і нарративних особливостей побудови авторського дискурсу, проблеми різноголосся і стилістичної діалогічності; обґрунтування соціокультурної та історико-літературної зумовленості виникнення жанру ватакусі-сьосецу в японській літературі першої половини ХХ ст.; дослідження умов формування етико-філософських і естетичних засад творчості его-белетристів, тематики і проблематики їхніх творів, а також впливу західноєвропейського письменства та літературно-критичної думки на становлення его-белетристичного дискурсу в японській літературі нової доби; дослідження сповідальності і автобіографічності як найвиразніших та найбільш

іманентних властивостей его-белетристики; аналіз архітектоніки автобіографічно-сповідального тексту.

Катаока Хіросі «Художня модифікація культу предків в українському та японському фольклорі» (2006). Актуальність полягає у тому, що в сучасному глобалізованому світі існує нагальна потреба у виокремленні і дослідженні національних реалізацій світового фольклорного інваріанту, зокрема культу предків. Віра у життя після смерті, у незмінність коловороту людського буття («життя – смерть – життя») супроводжувала людину з часів «примітивного», міфологічного мислення, тобто від самих початків її самоусвідомлення як «людини розумної». Відтак аналіз обрядово-ритуальної практики у контексті народної творчості (казка, легенда, повір'я) як реалізації давніх вірувань у потойбічне життя померлих предків українського та японського народів сприяє не лише реконструкції чільних засад етнічної ментальності окремих національних спільнот, але й відтворенню універсальних механізмів мислення людини, що знайшли свій вияв у традиційних культурах цих народів. Найважливішими аспектами цього дослідження є типологія двох різних і водночас подібних як за етапами і характером історичного розвитку, так і за жанровим складом народної творчості культур, зокрема процеси реалізації та особливості еволюції культу предків у системі українського та японського фольклору (на матеріалах казкової прози, легенд, повір'їв та описів обрядової практики). Завдання: аналіз художніх та міфологічних еволюційних процесів у внутрішній системі української та японської традиційних культур; розкриття національної специфіки українського та японського фольклору крізь призму культу предків; систематизація зібраного матеріалу з урахуванням особливостей порівняльного фольклору; виявлення чільних формантів культу предків в українській та японській усній народній традиції; з'ясування міфологічної структури реалізації культу предків в українському та японському фольклорі та характер її внутрішніх взаємозв'язків.

Тема 7. Проблематика досліджень корейської літератури (на матеріалі окремих дисертаційних робіт).

І.В.Корнєєва «Уявлення про освіту і вченість в корейській літературі періоду ЧОсон: 1392-1910» (2009). Актуальність: проблема взаємовпливу літературної та освітньої традиції народів Східної Азії містить унікальний матеріал як для дослідження процесу формування літератури зазначеного регіону, так і для вивчення відображення основних ментальних постулатів у класичній літературі. Відтак, приклад класичної корейської літератури показовий і унікальний, оскільки уможливує осмислення основних етапів взаємодії літературної та освітньої традиції в процесі розвитку літератури Кореї. Розгляд проблеми освіти в контексті

становлення і розвитку жанрової системи середньовічної корейської літератури допомагає не лише відтворити об'єктивну картину розвитку корейської літератури, але й дає можливість для порівняльного вивчення процесів, що відбуваються в корейському суспільстві. Дякуючи цьому видається можливим відкрити нові сторони розвитку корейської літератури періоду Чосон, де кожне століття породжувало нові літературні жанри і нові теми. Важливо, що однією з головних літературних тем того часу була тема вченості та освіти. До того ж важливу роль відіграли традиції неоконфуціанства, орієнтовані на виховання високоморальної соціальної особистості. Завдання: відстежування процесу взаємодії корейської класичної літератури та основних етапів становлення і розвитку національної освіти в широкому історичному контексті; виділення жанрів корейської літератури, в яких уявлення про освіту і вченість знайшли своє найбільше вираження, виявлення основних принципів і форми відображення теми освіти у творах цих жанрів; розгляд у межах окремих прозаїчних жанрів процесу трансформації системи персонажів, аналіз закономірності появи в корейській прозі героїв з числа представників «ученої касты»; окреслення основних тенденцій взаємодії літературних сюжетів із системою державної та домашньої освіти, простежування особливостей впливу системи державних іспитів на формування моделей «ідеального життя» та «ідеальних герів» у класичній корейській літературі.

Г.А.Аманова «Становлення сучасних форм корейської поезії (кінець XIX – середина XX ст.)» (2010). Актуальність вирішення проблеми переосмислення традиційних жанрів і стилів, можливості синтезу тих чи інших елементів різних художніх систем. Відтак важливого значення набуває дослідження взаємовпливу корейської та інших літератур регіону, розвиток загальних принципів ідейно-художнього мислення. Еволюція «нової поезії» відображає поступовий перехід авторів до якісно нового естетичного ідеалу, що говорить про історично не оберненість процесів, що відбувалися в Кореї. Виявлення особливостей і шляхів розвитку корейської поезії у цей період допомагає глибше осмислити співвідношення загального і часткового у світовому літературному процесі. Завдання: визначення характеру літературного процесу в поезії кінця XIX – середини XX ст. на прикладі творчості відомих авторів, великих поетичних угруповань і літературних рухів, виявлення тенденцій та закономірностей, основних етапів трансформації філософсько-естетичної свідомості, відображеної в поезії; аналіз корейської поезії з урахуванням традиційних релігійно-філософських вчень, визначення мотивації змін художніх канонів минулого як духовної системи і виявлення внутрішніх зв'язків «нової поезії» з традицією; визначення еволюції художньої свідомості корейського поета в залежності від впливу новітніх течій зарубіжної літератури, аналіз глибини цього впливу,

встановлення послідовності появи нових художніх напрямів у корейській поезії і показ особливостей втілення ідейно-естетичних концепцій західної літературі на національному ґрунті; виявлення принципових характеристик «нової поезії» в ідейно-тематичному, жанровому, художньому втіленні.

Тема 8. Сучасні методичні підходи до вивчення мов та літератур країн Східної Азії (Китаю, Кореї та Японії).

Мовознавство.

У представлених до розгляду наукових роботах автори найчастіше звертаються до наступних методів наукового дослідження: 1) функціональний аналіз (розгляд мовних одиниць в нерозривній єдності форми, значення і функції); 2) культурно-лінгвістичний аналіз (за В.О.Масловою – вивчення матеріальної та духовної культури, що втілюються в живій національній мові та мовних процесах); 3) дескриптивний (описовий) метод (планомірна інвентаризація одиниць мови і пояснення особливостей їх будови та функціонування на певному етапі розвитку мови, тобто в синхронії); 4) порівняльно-історичний (компаративний, лінгвогенетичний) метод (сукупність прийомів і процедур історико-генетичного дослідження мовних сімей і груп, а також окремих мов для встановлення закономірностей їх розвитку); 5) дистрибутивний аналіз (методика дослідження мови на основі оточення (дистрибуції, розподілу) окремих одиниць у тексті; це своєрідний дешифрувальний підхід за принципом сентенції); 6) трансформаційний аналіз (експериментальний прийом визначення синтаксичних і семантичних подібностей і відмінностей між мовними об'єктами через подібності й відмінності в наборах їх трансформацій); 7) структурний метод (представлення структури мови і опис його системи; допомагає описувати семантичну структуру слова); 8) лінгвістичний метод (це порівняльно-історичний метод, який виник в результаті відкриття спорідненості мов, що оперує системою особливих прийомів, правилами і процедурами лінгвістичного аналізу звуків і морфем при порівняльно-методичній інтерпретації); 9) комплексно-процесуальний метод (один з методів дослідження мови, її опису та здійснення мовної діяльності на основі функціонально-стилістичного інваріанту мовної системи та його модифікацій; стилістично диференційованих текстів: книжкових, розмовних, текстів-міркувань; комунікативних якостей мови: правильність, точність, логічність, чистота, виразність, доречність); 10) метод мовностилістичної абстракції (націлений на дослідження мови як вторинної раціональної системи з урахуванням її стилістичної диференціації);

11) лінгвостилістична абстракція (метод, який застосовується для дослідження, аналізу та опису стилістичного феномена в мові в його цілісності, з урахуванням взаємозв'язків між людиною, світом, мовою); 12) верифікація (відноситься до етапу фіксації мовних фактів; існують різні технології верифікації зафіксованих фактів, наприклад, незалежне опитування різних носіїв, регулярність парадигматичних відносин з іншими фактами, відповідність граматичним гіпотезам, відповідність даними відомих досліднику споріднених мов тощо) [визначення методів подається за: А. Загорійчук *Методи лінгвістичних досліджень* / <http://intkonf.org>].

Літературознавство.

У представлених до розгляду наукових роботах автори найчастіше звертаються до наступних методів наукового дослідження: 1) контекстно-описовий (аналіз текстологічного матеріалу для визначення локальної специфіки вживання конкретного літературно-художнього образу зокрема за допомогою аналізу цитат і ремінісценцій у поезіях, що відсилають нас до творів минулого); 2) культурно-історичний підхід (уможливлює врахування спричиненості літературних фактів культурологічними та історичними чинниками); 3) біографічний метод (вивчення літератури на підставі виявлення її зв'язків з життєписом того чи іншого письменника, що визначають як визначальний чинник художньої творчості); 4) порівняльний (компаративний) та порівняльно-історичний методи (зіставлення схильних до діалогічності подібних, споріднених, суміжних, а також відмінних, контрастних тощо явищ світової та національних літератур через зіставлення їхніх горизонтів); 5) інтерпретаційний метод (дослідницька інтерпретація тексту через призму відповідних ідей та явищ); 6) структурно-семантичний аналіз (вироблення адекватного опису наративних структур і відповідної їм граматики оповіді); 7) культурно-лінгвістичний аналіз (за В.О.Масловою – вивчення матеріальної та духовної культури, що втілюються в живій національній мові та мовних процесах); 8) психоаналітичний метод (за В.П.Беляніним – аналіз літературного тексту з точки зору вираження в ньому відхилень психопатологічного плану); 9) структурно-семіотичний метод (виокремлення основних форматів та з'ясування їх значенневого наповнення); 10) історико-генетичний метод (реконструкція змісту окремих архаїчних елементів в літературі, зокрема фольклорі); 11) метод системного аналізу (являє собою послідовність дій з установлення структурних зв'язків між елементами досліджуваної системи. Спирається на комплекс загальнонаукових, експериментальних, природничих, статистичних, математичних методів) [визначення методів подається за: Ю.Ковалів *Абетка дисертанта: методологічні принципи написання дисертації.* – К. - 2009].

